

Този текст служи само за информационни цели и няма правно действие. Институциите на Съюза не носят отговорност за неговото съдържание. Автентичните версии на съответните актове, включително техните преамбюли, са версиите, публикувани в Официален вестник на Европейския съюз и налични в EUR-Lex. Тези официални текстове са пряко достъпни чрез връзките, публикувани в настоящия документ

► **V** **ДИРЕКТИВА 93/13/ЕИО НА СЪВЕТА**
от 5 април 1993 година
относно неравноправните клаузи в потребителските договори
(ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29)

Изменена със:

		Официален вестник		
		№	страница	дата
► <u>M1</u>	Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година	L 304	64	22.11.2011 г.
► <u>M2</u>	Директива (ЕС) 2019/2161 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 година	L 328	7	18.12.2019 г.

Поправена със:

- **C1** Поправка, ОВ L 293, 9.10.2014 г., стр. 59 (93/13/ЕИО)
- **C2** Поправка, ОВ L 17, 19.1.2023 г., стр. 100 (93/13/ЕИО)

ДИРЕКТИВА 93/13/ЕИО НА СЪВЕТА**от 5 април 1993 година****относно неравноправните клаузи в потребителските договори***Член 1*

1. Настоящата директива има за цел да сближи законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите-членки относно неравноправните клаузи в договори, сключвани между продавач или доставчик и потребител.

2. Договорни условия, които отразяват задължителни законови или подзаконови разпоредби, или принципи на международни конвенции, по които държавите-членки или Общността са страна, по-специално в областта на транспорта, не са предмет на разпоредбите на настоящата директива.

Член 2

По смисъла на настоящата директива:

- а) „неравноправни клаузи“ означава договорните клаузи, определени в член 3;
- б) „потребител“ означава всяко физическо лице, което в качеството си на страна по договорите, предмет на настоящата директива, участва поради интереси, които са извън рамките на неговата търговска или професионална дейност.
- в) „продавач или доставчик“ означава всяко физическо или юридическо лице, което в качеството си на страна по договорите, предмет на настоящата директива, участва поради интереси, които са свързани със занятието, стопанската дейност или професията му, независимо дали в публичноправен или частноправен контекст.

Член 3

1. В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

2. Не се счита за индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и следователно потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание, по-специално във връзка с договори с общи условия.

Фактът, че някои аспекти от дадена клауза или някоя отделна клауза са индивидуално договорени, не изключва приложението на настоящия член към останалата част на договора, ако общата преценка на договора сочи, че той е договор с общи условия.

▼B

Когато продавач или доставчик твърди, че клауза от договор с общи условия е договорена индивидуално, той следва да докаже това с факти.

3. Приложението съдържа примерен и неизчерпателен списък на клаузи, които се смятат за неравноправни.

Член 4

1. Без да се засяга член 7, преценката за неравноправност на дадена клауза се извършва, като се отчита характера на стоките или услугите, за които е сключен договорът, и се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му, към момента на самото сключване, както и всички останали клаузи в договора, или такива, съдържащи се в друг договор, от който той произтича.

▼C2

2. Преценката за неравноправния характер на клаузите не се извършва нито по отношение на основния предмет на договора, нито по отношение на съответствието между цената и възнаграждението, от една страна, и стоките, които ще се доставят или услугите, които ще се предоставят в замяна, от друга страна, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език.

▼B*Член 5*

При договори, в които всички или определени клаузи се предлагат на потребителя в писмен вид, тези условия се съставят на ясен и разбираем език. При наличие на съмнение за смисъла на определена клауза, тя се тълкува в най-благоприятен за потребителя смисъл. Настоящото правило не се прилага във връзка с процедурите по реда на член 7, параграф 2.

Член 6

1. Държавите-членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи.

2. Държавите-членки предприемат необходимите мерки с цел потребителите да не бъдат лишени от защитата, предоставена им от настоящата директива, поради избор на правото на трета страна, като приложимо право по договора, ако последният е непосредствено свързан с територията на държавите-членки.

Член 7

1. Държавите-членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите, съществуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици.

2. Посочените в параграф 1 мерки включват разпоредби, даващи възможност на лица или организации, които имат правен интерес от защитата на потребителите, по смисъла на националното законодателство, да сезират, при условията на националното право, съд или компетентен административен орган, които да решат дали клаузите на договора, изготвени с цел за общо използване са неравноправни, и да предприемат подходящи и ефективни мерки по преустановяване на продължаваща употреба на подобни клаузи.

▼ B

3. С оглед на действащото национално законодателство, правните средства за защита, посочени в параграф 2, може да са насочени отделно, или заедно, срещу известен брой продавачи или доставчици от един и същ икономически сектор, или техни сдружения, които използват или препоръчват употребата на същите, или подобни по смисъл, договори с общи условия.

Член 8

Държавите-членки могат да приемат или да запазят в сила по-строгите действащи разпоредби, които са в съответствие с Договора, в областта на настоящата директива, с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите.

▼ M1*Член 8а*

1. Когато държава-членка приема разпоредби в съответствие с член 8, тя информира Комисията за това, както и за всякакви последващи промени, по-специално когато тези разпоредби:

- разширяват приложението на оценката за неравноправност спрямо индивидуално договорени договорни клаузи или спрямо адекватността на цената или възнаграждението, или
- съдържат списъци на клаузи на договори, които се считат за неравноправни.

2. Комисията осигурява лесен достъп за потребители и търговци до информацията, посочена в параграф 1, *inter alia*, чрез специален уебсайт.

3. Комисията изпраща информацията, посочена в параграф 1, на другите държави-членки и на Европейския парламент. Комисията се консултира със заинтересованите страни относно тази информация.

▼ M2*Член 8б*

1. Държавите членки установяват правилата относно санкциите, приложими при нарушения на националните разпоредби, приети съгласно настоящата директива, и предприемат всички необходими мерки за гарантиране на тяхното изпълнение. Предвидените санкции трябва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи.

2. Държавите членки могат да ограничат тези санкции до ситуации, при които договорните клаузи изрично се определят като неравноправни при всички обстоятелства в националното право или когато даден продавач или доставчик продължава да употребява договорни клаузи, които са обявени за неравноправни в окончателно решение, взето в съответствие с член 7, параграф 2.

3. Държавите членки гарантират, че при налагането на санкции се вземат предвид следните неизчерпателни и примерни критерии, когато е целесъобразно:

- а) естеството, тежестта, мащабът и продължителността на нарушението;
- б) предприетите от продавача или доставчика действия за смекчаване или поправяне на вредите, претърпени от потребителите;
- в) всякакви предходни нарушения на продавача или доставчика;
- г) придобитите финансови ползи или избегнатите загуби от продавача или доставчика вследствие на нарушението, ако има съответни данни за това;

▼ **M2**

д) санкциите, наложени на продавача или доставчика за същото нарушение в друга държава членка при трансгранични случаи, когато информацията за тези санкции е налична посредством механизма, създаден по силата на Регламент (ЕС) 2017/2394 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁾;

е) всякакви други утежняващи или смекчаващи фактори, приложими към обстоятелствата на съответния случай.

4. Без да се засяга параграф 2 от настоящия член, държавите членки гарантират, че когато трябва да се налагат санкции в съответствие с член 21 от Регламент (ЕС) 2017/2394, те включват или възможността за налагане на глоби чрез административни процедури или за откриване на съдебни производства за налагането на глоби, или и двете, чийто максимален размер е не по-малко от 4 % от годишния оборот на продавача или доставчика в съответната държава членка или държави членки.

5. За случаите, когато трябва да се наложи глоба в съответствие с параграф 4, но не е налична информация за годишния оборот на продавача или доставчика, държавите членки въвеждат възможността за налагане на глоби, чийто максимален размер е не по-малко от 2 000 000 EUR.

6. Държавите членки нотифицират на Комисията до 28 ноември 2021 г. правилата и мерките, посочени в параграф 1, и я нотифицират без забавяне за всяко последващо изменение, което ги засяга.

▼ **B***Член 9*

Най-късно пет години след датата, посочена в член 10, параграф 1, Комисията представя доклад пред Европейския парламент и пред Съвета за приложението на настоящата директива

Член 10

1. Държавите-членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за да се съобразят с настоящата директива преди 31 декември 1994 г. Те информират незабавно Комисията за това.

Приетите разпоредби се прилагат за всички договори, сключени след 31 декември 1994 г.

2. Когато държавите-членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

3. Държавите-членки съобщават на Комисията основните разпоредби от националното си законодателство, които приемат в областта, регулирана от настоящата директива.

Член 11

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) 2017/2394 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2017 г. относно сътрудничеството между националните органи, отговорни за прилагането на законодателството за защита на потребителите и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2006/2004 (ОВ L 345, 27.12.2017 г., стр. 1).

▼B*ПРИЛОЖЕНИЕ***УСЛОВИЯ, ПОСОЧЕНИ В ЧЛЕН 3, ПАРАГРАФ 3****1. Условия, които имат за предмет или резултат:**

- а) изключване или ограничаване на юридическата отговорност на продавача или доставчика при смърт или телесна повреда на потребителя в резултат на действие или бездействие от страна на същия продавач или доставчик;
- б) неоснователно изключване или ограничаване на законните права на потребителя спрямо продавача, доставчика или друга страна по договора при пълно или частично неизпълнение или неточно изпълнение на договорни задължения от страна на продавача или доставчика, включително и възможността за компенсация на дълг към продавача или доставчика с насрещно вземане на потребител;
- в) задължаващо потребителя споразумение, съгласно което изпълнението на предоставяните услуги от страна на продавача или доставчика зависи единствено от тяхната собствена воля;
- г) допускане от страна на продавача или доставчика да се задържат изплатени от потребителя парични суми, когато последният откаже да сключи или да изпълни договора, без той да има право на обезщетение от равностойна сума, платима от страна на продавача или доставчика на потребителя, когато те са страната, която развали договора;
- д) условие, според което от потребителя се изисква да изплати неоснователно висока неустойка като компенсация, когато не изпълни задълженията си;
- е) правото на продавача или доставчика да развали договора при неравнотравни условия, като потребителят няма това право, или пък да се допусне продавачът или доставчикът да запазят авансово изплатени суми за стоки или услуги, които не са извършили, в случаите когато продавачът или доставчикът са тези, които прекратяват договора;
- ж) даване право на продавача или доставчика да прекратят безсрочен договор без предизвестие, освен когато са налице сериозни основания за това;

▼C1

- з) допускане на автоматично удължаване на срочен договор, в случай че потребителят не е изявил несъгласието си, когато крайният срок за изразяване на несъгласие от страна на потребителя за продължаване на срока на договора е прекомерно отдалечен от крайния срок на договора;

▼B

- и) окончателно обвързване на потребителя с условия, с които той не е имал реална възможност да се запознае преди сключването на договора;
- й) даване право на продавача или доставчика да изменя едностранно условията по договора без основателна причина, което е посочено в самия договор;
- к) даване право на продавача или доставчика да изменя едностранно и без основателна причина характеристиките на доставяния продукт или услуга;
- л) допускане цената на стоките да се определя към датата на доставката им или разрешаване на продавача на стоки или на доставчика на услуги да увеличава цената, без в двата посочени случая да даде съответното право на потребителя да се откаже от договора, в случай че смята окончателната цена за твърде висока спрямо първоначално договорената при сключване на договора;
- м) даване право на продавача или доставчика да определя еднолично дали доставените стоки и предоставените услуги са съобразно договора, или изключително право да тълкува условията по договора;

▼B

- н) ограничаване на задължението на продавача или доставчика да признава задълженията, постигнати от негови представители, или да постави изпълнението на задълженията си в зависимост от определена формалност;
- о) задължаване на потребителя да изпълнява задълженията си, дори и когато продавачът или доставчикът не изпълняват своите;
- п) даване възможност на продавача или доставчика да прехвърлят правата и задълженията си по договора, когато това може да послужи като намаляване на гаранциите за потребителя, без съгласието на последния;
- р) изключване или накърняване правото на потребителя да предяви иск или да използва други правни средства по-специално като изисква от потребителя да отнесе спора изключително на арбитраж, който не е съобразен с правните разпоредби, като неоснователно ограничи възможността му за предоставяне на наличните доказателства или да му наложи тежестта на доказване, която, според приложимото право, лежи върху друга страна по договора.

2. Букви ж), й) и л) обхващат:

- а) буква ж) не възпрепятства условията, при които доставчикът на финансови услуги си запазва правото едностранно да прекрати договор с неопределен срок без предизвестие, когато съществува основателна причина, при условие, че доставчикът е длъжен да извести другата страна или страни по договора за това незабавно;
- б) буква й) не възпрепятства условията, при които доставчикът на финансови услуги си запазва правото да промени изплащания от потребителя или получаван от него лихвен процент, или размера на други такси за финансови услуги без предизвестие при наличие на основателна причина, когато доставчикът е задължен по договора да известява другата страна или страни за това при първа възможност, а последните са в правото си незабавно да прекратят договора;

буква й) не възпрепятства също така условията при които, продавач или предоставящо услуги лице си запазва правото едностранно да прекрати договор с неопределен срок, когато е договорно задължен да известява потребителя в разумен срок, а потребителя, от своя страна, може свободно да разтрогне договора.

- в) букви ж), й) и л) не се прилагат за:

- сделки с прехвърляеми акции, финансови инструменти и други продукти или услуги, когато цената е свързана с флукуации на котировките на фондовата борса, или с индекс, или с процент на финансовия пазар, които продавачът или доставчикът не контролират;
- договори за покупка или продажба на чужда валута, пътнически чекове или международни парични нареждания, определени в чужда валута;

- г) буква л) не възпрепятства условия по индексирание на цената, когато последните са законосъобразни, при условие че методът на променяне на цените е описан изрично.